

Collegebesluit

Org. onderdeel: DIR/LO/SB
 Opsteller: C.I.M. Tijhuis
 User-id: TIJ3 Tel: 5224

Onderwerp:
STADSBREDE BESTRIJDING JAPANESE DUIZENDKNOOP

Samenvatting:

De Japanse duizendknoop (JDK) is een invasieve plantensoort die schade aan kapitaalgoederen en natuurwaarden veroorzaakt en omgevingsrisico's kan veroorzaken door de snelle groei en sterk borende wortels. Door stadsbrede inventarisaties en onderzoek is bepaald dat het huidig areaal op openbaar terrein meer dan 4 hectare bedraagt.

Voor de bestrijding van de JDK is een plan van aanpak gemaakt voor de periode 2017-2019. In deze periode wordt de JDK (chemisch) bestreden op privaat en openbaar terrein. Tegelijkertijd wordt door een brede communicatie en aanpassingen in werkprocessen verdere verspreiding voorkomen.

Het college besluit:

1.) het collegevoorstel "Stadsbrede bestrijding Japanse duizendknoop 2017-2019" met registratienummer 5415259 vast te stellen.

2.) de raadsinformatiebrief "Aanpak stadsbrede bestrijding Japanse duizendknoop 2017-2019" met registratienummer 5426484 vast te stellen.

Reg.nr. 5415264
 Datum 31-01-2017

Afdoening Motie / Toezegging **Uit Raad datum:**

M	nr. M-.....	
T	DOCS nr. besluitenlijst: 5316519.....	30-00 2016

Verantwoordelijk Ambtenaar **Datum** **Paraaf**

☒ Afdelingsmanager	31/1	
☒ Afd. manager FA	31/1-17	
☒ Directie	1/2	

Collegebehandeling

op datum: 7-2-2017
 agendastuk
 hamerstuk
 geheim
 embargo datum: tijd:

Verantwoordelijk Portefeuillehouder **Datum** **Paraaf Akkoord**

☐ burgemeester		
☐ weth. Buijelaar		
☐ weth. Houwing		
☐ weth. Kemmerling		
☒ weth. Tigelaar	3/2	
☐ weth. Imming		
☐ weth. ---		

Advies De Raad

De Ronde Peiling
 Voorbereiding besluit
 Het Besluit
 Raadsinformatiebrief
 geen

Collegebesluit d.d.:

conform
 aangehouden
 vervallen

Collegevoorstel

Sector : DIR-LO
Opsteller : C.I.M. Tijhuis
Telefoon : (033) 469 52 24
User-id : TIJ3

Reg.nr. : 5415259
Datum : 7 februari 2017

Onderwerp
Stadsbrede bestrijding Japanse Duizendknoop 2017-2019

Beslispunten:

de Japanse duizendknoop (JDK) te bestrijden in de periode 2017-2019 op basis van het plan van aanpak 'Bestrijding Japanse duizendknoop' met als specifieke beslispunten:

1. de JDK te bestrijden op eigen gronden en gronden van derden en deze groeilocaties van derden te lokaliseren door middel van een stadsbrede oproep aan alle inwoners en grondeigenaren;
2. in de aanpak een gerichte glyfosaatbehandeling toe te staan waarbij de voorkeursvolgorde injecteren, stobbenbehandeling, bladbestrijking, bladbesproeiing wordt gevolgd;
3. in voorkomende gevallen waar uit technisch, praktisch en milieuoogpunt een andere of een combinaties van methode(s) noodzakelijk is, dit maatwerk in de aanpak toe te staan;
4. met een pilot de effectiviteit van diverse niet-chemische bestrijdings- en beheersmethoden op de JDK verder te onderzoeken;
5. met een pilot de mogelijke introductie en inzet van de *Aphalara itadori* (bladvlo) te onderzoeken als biologische beheerder van de JDK;
6. de protocollen: "JDK-protocol Projecten" (bijlage 2), "JDK-protocol Archeologie" (bijlage 3), Protocol "Werken in JDK-besmet gebied" (bijlage 4) vast te stellen en van toepassing te verklaren voor werkzaamheden die plaatsvinden in en op gemeentelijke gronden;
7. de projectkosten voor de eerste fase te dekken uit het hiervoor gereserveerde en samengestelde budget van €307.000,- (Begroting 2017-2020: € 250.000,- en de toezegging uit ISV-3: € 57.000,-).

AANLEIDING

De JDK is een invasieve plantensoort die schade aan kapitaalgoederen en natuurwaarden veroorzaakt en omgevingsrisico's kan veroorzaken door de snelle groei en sterk borende wortels. Op basis van stadsbrede inventarisaties en onderzoek is geconcludeerd dat een zeer grote oppervlakte (meer dan 4 hectare, opname juni 2016) aan Japanse duizendknoop binnen de gemeente Amersfoort aanwezig is. Veel groeiplaatsen zijn zorgwekkend, in die zin dat de planten naast, in en onder (civiele) werken groeien en op een groot aantal plaatsen langs waterkanten groeien waar veel van onze natuurwaarden aanwezig zijn of worden ontwikkeld. Door nu in te grijpen wordt de opmars van de plant gestopt en stellen we onze natuurwaarden en kapitaalgoederen veilig. Daarnaast willen we verdere verspreiding voorkomen worden en het beheersen van nieuwe groeiplaatsen binnen het reguliere beheer borgen. Via een presentatie aan ons College d.d. 5 juli 2016 een informatieve Ronde in de raad (d.d. 30 augustus 2016), en een presentatie aan de

medewerkers (d.d. 20 september 2016) zijn alle gemeentelijk betrokkenen op de hoogte gebracht van de problematiek.

BEOOGD EFFECT

De stadsbrede bestrijding reduceert binnen 3 jaar het areaal JDK naar een beheersbare oppervlakte van minder dan 2500 m². Dit oppervlak beheren of verwijderen we binnen het reguliere beheer en zonder chemische ondersteuning. De inwoners en bedrijven binnen de stadsgrenzen zijn op de hoogte van de problematiek en we voorkomen nieuwe groeiplaatsen door zorgvuldig te werken volgens de protocollen. Juridische aansprakelijkheid is afgedekt.

Om dit te bereiken richten we ons op 4 pijlers:

- 1.) Preventie en informatie: Door een breed opgezet communicatieplan informeren we iedereen die binnen de gemeentegrenzen woont of werkt over de risico's van de plant en geven we informatie om verspreiding te voorkomen. In deze communicatie worden bv. ook bedrijven, regiopartners en buurgemeenten opgenomen.
- 2.) Interne borging via werkprotocollen: door het vaststellen van werk- en procedureprotocollen en afdelingsgerichte informatie zijn alle betrokken afdelingen op de hoogte van de problematiek en door aanpassingen in werkwijze en procedures werken we samen om verdere verspreiding te voorkomen en de planten te bestrijden.
- 3.) Bestrijding huidig areaal: Op een kosteneffectieve wijze wordt de Japanse duizendknoop op chemische wijze bestreden. Het gaat hierbij om groeilocaties buiten 0,5 meter van open water.
- 4.) Pilots om te leren: we starten in het komend jaar diverse pilots op om alternatieve bestrijdings- en beheersmethoden te testen die niet al reeds binnen andere onderzoeken zijn uitgevoerd.

ARGUMENTEN

1.1 Niets doen is geen optie meer

Het areaal Japanse duizendknoop beslaat op dit moment meer dan 4 hectare van de openbare ruimte. De groeikracht van de plant is sterk en het areaal neemt bij het uitblijven van actie met enkele duizenden vierkante meters per jaar toe. Dit betekent een verdubbeling van het areaal binnen 10 jaar.

De (onzichtbare) ondergrondse risico's nemen toe en zijn niet inzichtelijk of beheersbaar. Bovendien maakt onze zorgplicht voor de openbare ruimte het noodzakelijk om constructies en wegen zodanig te onderhouden dat het veilig blijft ze te gebruiken.

1.2 De JDK veroorzaakt schade aan kapitaalgoederen.

De JDK is een invasieve plantensoort die schade aan kapitaalgoederen veroorzaakt en omgevingsrisico's kan veroorzaken door de snelle groeikracht en sterk borende wortels. Door nu grootschalig in te grijpen, ook op gronden van derden, worden (on)zichtbare risico's opgeheven, oplopende kosten en hergroei vanuit gronden van derden voorkomen. Het middel bereikt en doodt ook de wortels van de plant in de diepere grondlagen zonder kapitaalgoederen, vastgoed en natuurwaarden in de directe omgeving aan te tasten.

1.3 Met de bestrijding van de plant beschermen we de natuurwaarden.

Naast het bevorderen van mogelijkheden voor nieuwe natuur beschermen we de natuurwaarden die we nu hebben. Op veel locaties komen bijzondere plantensoorten voor of zijn er diersoorten waargenomen die een sterke relatie hebben met de aanwezige flora. De Japanse duizendknoop wordt door geen enkel inheems dier gebruikt als voedsel. Hierdoor is ecologische bestrijding van deze plant niet mogelijk. Onze (veelal op kleine schaal voorkomende) bijzondere flora en fauna komt onder grote druk te staan door de groei- en uitbreidingskracht van de Japanse duizendknoop, waardoor de biodiversiteit wordt bedreigd en zelfs afneemt.

2.1 Glyfosaat is zowel uit technisch als uit kostenopzichtsstandpunt het meest effectief.

Na (literatuur)onderzoek en afwegingen uit milieu- en kostenopzichtsstandpunt is besloten de duizendknoopplanten met Roundup (werkzaam bestanddeel: glyfosaat) te injecteren. Deze werkwijze blijkt het meest effectief:

1. als bestrijdingsmethode in het doden van de planten,
2. omdat het geen schade aan de kapitaalgoederen of kapitaalvernietiging veroorzaakt door sloop en herbouw,
3. omdat hiermee de (boven- en ondergronds) natuurwaarden in de directe omgeving van JDK behouden blijven,

4. er is met deze toepassingsmethode geen omgevingscontact mogelijk met glyfosaat
5. is financieel het meest aantrekkelijk. De aanwezige oppervlakte JDK is zo groot dat elke andere (effectief gebleken) vorm van verwijdering (zoals bijvoorbeeld afgraven) buitenproportioneel hoge kosten veroorzaakt.

2.2 Binnen de wet- en regelgeving kunnen we glyfosaat inzetten

Glyfosaat is in Europa en in Nederland beoordeeld en een toegelaten bestrijdingsmiddel. Er is een Europese discussie gaande over de toepassing van glyfosaat op met name de verharding en in de landbouw.

In Amersfoort beperken we ons als gemeente bij het gebruik ervan uitsluitend tot de bestrijding van invasieve exoten. Ons eerdere besluit over “Bestrijding invasieve soorten” (nr. 4967127) staat de inzet van glyfosaat (op beperkte schaal) toe als bestrijdingsmiddel voor het tegengaan van de Japanse duizendknoop. De inzet van vrijwilligers bij de bestrijding, zoals we bijvoorbeeld toepassen bij de bestrijding van de Reuzenberenklauw, is niet mogelijk in verband met het gevaar op verspreiding en technische onmogelijkheden van verwijdering.

2.3 Door de gekozen werkwijze van chemische bestrijding zorgen we ervoor dat gebouwen en constructies vrijwaard worden van (potentiële) schade.

De Japanse duizendknoop is onder andere schadelijk voor (civiele) constructies en gebouwen. Daarbij gaat het niet alleen om de eigendommen van de gemeente, maar ook om eigendommen van derden. Door de planten nu te bestrijden, beperken wij het risico van schade aan eigendommen van derden, en dus ook van eventuele juridische aansprakelijkstellingen vanwege onrechtmatig nalaten.

3.1 De bestrijding van JDK is maatwerk.

In de laatste jaren hebben we op diverse wijzen ervaring opgedaan met het bestrijden van de JDK. Voor een stadsbrede aanpak is gezien de grootte van het areaal JDK voor de injectie-methode met glyfosaat gekozen. Door tijdsgebonden (start uitvoering projecten), technische of praktische aspecten zijn echter ook andere methoden denkbaar en wenselijk. Hierbij kan gedacht worden aan een combinatie van het rooien van de bovengrondse delen incl. grote wortelpartijen in combinatie met een selectieve bladbesproeiing van de hergroei. Het uitgangspunt in voorkomende gevallen is telkens te kiezen voor de (combinatie van) methode(n) die de laagste milieubelasting veroorzaakt (minimale inzet glyfosaat), de hoogste effectiviteit heeft en passend is voor de specifieke situatie.

4+5.1 Via pilots onderzoeken we de effectiviteit van niet-chemische beheer- en bestrijdingsmethoden voor de lange termijn.

De gemeentelijke ambitie is om zonder de inzet van chemische middelen ongewenste en invasieve soorten te bestrijden. De grootte van het huidige areaal JDK maakt een chemievrije bestrijding op dit moment niet mogelijk. Door op kleine schaal proeven uit te voeren met verschillende (nog niet onderzochte) methoden (bv. stoom, heet water, frezen, uitdrogen) krijgen we een breder en onderbouwd overzicht van mogelijke alternatieven. We hopen dat één of meerdere methodes voldoende effectief blijken om het resterende areaal op termijn op een niet-chemische wijze te bestrijden.

Eén van pilots omvat een onderzoek naar de mogelijke introductie van een, uit Japan afkomstige, bladvlo die als biologische bestrijder de groei en verspreiding van de JDK remt.

6.1 In- en externe samenwerking voorkomt verdere verspreiding.

Via het vaststellen van werk- en procedureprotocollen en afdelingsgerichte informatie zijn alle betrokken afdelingen op de hoogte van de problematiek. Door aanpassingen in werkwijze en procedures werken we in- en extern samen om verdere verspreiding te voorkomen en de planten te bestrijden. Deze protocollen worden verplicht en standaard van toepassing verklaard voor alle partijen die werkzaamheden uitvoeren in of op onze gronden. Via een uitgebreide informatiecampagne worden betrokken partijen gericht geïnformeerd over de JDK-problematiek en nieuwe verplichtingen.

7.1 Door nu te investeren in de bestrijding voorkomen we hogere kosten in de toekomst.

Door nu in te grijpen wordt de opmars van de plant gestopt. Daarnaast wordt verdere schade aan onze bestaande en toekomstige investeringen in kapitaalgoederen en natuurwaarden voorkomen. Gezien de grote groeikracht van de JDK (gemiddelde aanwas per jaar van 3.000 m²) worden de kosten van bestrijding in een later stadium steeds hoger, omdat de plant zich snel en sterk uitbreidt.

7.2 Bestrijding door mechanische verwijdering is financieel niet haalbaar

Gezien de omvang van het areaal, de verscheidenheid aan locaties en constructies waarin de plant groeit, zijn de kosten van mechanische verwijdering dermate hoog dat dit financieel onhaalbaar is.

Het benodigde budget voor mechanisch verwijderen (zonder enige chemische ondersteuning) is zo groot dat wij een mechanische bestrijding vanuit financieel oogpunt niet als een aanvaardbare investering zien.

KANTTEKENINGEN

2.1 De milieueffecten en gezondheidsrisico's van glyfosaat staan ter discussie.

Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) heeft in de afgelopen jaren de discussies met betrekking tot een veilig gebruik van de stof glyfosaat voor de mens en het milieu intensief gevolgd en eraan bijgedragen. Zij constateert dat de conclusie van het Europees Agentschap voor Chemische stoffen (ECHA) een adequate weergave is van de gevoerde discussies en de uitkomsten ten aanzien van de beoordeling van de risico's voor de mens en het milieu. Het Ctgb is van mening dat voor glyfosaat geen classificatie voor carcinogeniteit (of de stof kanker kan veroorzaken) nodig is én dat een veilig gebruik van glyfosaat mogelijk is. De werkwijze van de uitvoerende aannemer(s) is zorgvuldig en conform de huidige wet- en regelgeving en de geselecteerde (hoofd)methode van injecteren voorkomt direct omgevingscontact. Het toe te passen glyfosaathoudende middel is daarnaast vrij van de hulpstof tallowamine (verboden sinds 29 augustus 2016 wegens aantoonbare negatieve milieu- en gezondheidseffecten).

2.2 De inzet van glyfosaat gaat in tegen de gemeentelijke wens om niet met chemische bestrijdingsmiddelen te werken

Bij het bestrijden van onkruid hebben we al in 2000 standaard gekozen voor niet chemische bestrijdingsmethoden, zoals schoffelen, borstelen, vegen, maaien, hete lucht of heet water. Aanvullend op deze standaardaanpak worden in deze protocollen invasieve exoten bestreden door de planten uit te trekken of uit te steken. Voor een aantal soorten worden daarbij vrijwilligers ingezet. Bij de aanpak van de Japanse duizendknoop is deze aanpak echter niet effectief, want het leidt juist tot een verdere verspreiding van de soort. De sterke groeikracht van de plant en de enorm hoge kosten die een mechanische verwijdering (zonder inzet van enige chemische ondersteuning) met zich meebrengt, in combinatie met de bedreiging die de wortels vormen voor onze kapitaalgoederen, vastgoed en natuur, maakt een aanpak met glyfosaat momenteel onvermijdelijk.

DUURZAAMHEID

Hoewel de inzet van glyfosaat een (tijdelijke) milieubelasting veroorzaakt ontstaat er geen kapitaalvernietiging aan materialen omdat sloop en reconstructie wordt voorkomen. Daarnaast beschermen we de aanwezige natuurwaarden in de stad, de bomen in groeilocaties van de JDK en verstoren we het bodemleven niet door graafwerkzaamheden. Met de verwijdering van de JDK zijn de inheemse ecologische systemen niet langer bedreigd.

Binnen de keten van het rooien, maaien en afvoeren van plantresten kiezen we zoveel mogelijk voor een verwerking waarbij plantresten binnen de kringloop aanwezig blijven (compostering). Alleen in gevallen waarbij het plantmateriaal glyfosaat bevat of het niet op een maatschappelijk verantwoorde wijze (verspreidingsrisico) kan worden verwerkt verbranden we het materiaal. Binnen de beheerketen wordt op termijn geen glyfosaat meer toegepast en blijven plantresten binnen de kringloop: op locatie of via een compostering.

FINANCIËN

Op 5 juli 2016 is de problematiek en het globale projectvoorstel aan het College uiteengezet. In de begroting 2017-2020 (programma Stedelijk Beheer) is voor de aanpak van de Japanse duizendknoop een bedrag van € 250.000,- opgenomen. Daarnaast is een bedrag van € 57.000,- uit de ISV-3 voor de 'Uitvoering bodembescherming en stedelijke vernieuwing' voor de bestrijding van de Japanse duizendknoop reeds toegezegd (collegebesluit nr. 4967127). Het totaal beschikbare budget bedraagt € 307.000.

De geselecteerde projectmatige aanpak om de Japanse duizendknoop te bestrijden is voornamelijk uniek en momenteel is het te bestrijden oppervlak op privaat terrein onbekend. De raming kent daarom de nodige onzekerheidsmarges. Op basis van een marktonderzoek zijn kengetallen opgesteld. De projectkosten voor de eerste fase: stadsbrede bestrijding op privaat en openbaar terrein (incl. opstarten pilots) zijn voorlopig geraamd op € 280.000,-.

In december 2017 is de eerste fase grotendeels gereed. We maken dan een financiële tussenstand op. Op basis van deze uitkomsten zal blijken in hoeverre het gereserveerde en nog beschikbare budget (on)toereikend is.

RISICOPARAGRAAF

Niet alle groeilocaties kunnen binnen het project worden opgespoord of behandeld.

Ondanks inventarisaties van de openbare ruimte en de oproep op private groeilocaties aan te melden kunnen niet alle groeilocaties worden opgespoord. Door het toevoegen van een meldingsplicht voor de onderhoudsaannemers en een actief informatiebeleid is de verwachting nieuwe groeilocaties tijdig in beeld te krijgen om deze, na afronding van het project, adequaat te kunnen beheren of verwijderen. Daarnaast mag binnen 0,5 meter van open water geen glyfosaat worden toegepast.

De gebruikstoepassing 'injecteren' moet nog worden toegevoegd aan de gebruiksvoorschriften.

Met het verbod op tallowamine is er een beperkte hoeveelheid glyfosaathoudende producten die toegepast kan worden. Binnen de gebruiksvoorschriften van deze producten is op dit moment de injectiemethode niet toegestaan. Op dit moment zijn er intensieve contacten met Probos (Wageningen University), de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, het Ctgb en Monsanto bv. om de gebruiksvoorschriften aan te passen om zo het injecteren mogelijk te maken. Indien deze aanpassing niet voor 30 april van kracht is (of hier duidelijke aanwijzingen voor zijn dat dit voor 30 augustus 2017 zal zijn) wordt de werkwijze aangepast en worden de JDK-planten van een stobbenbehandeling voorzien.

Glyfosaat wordt mogelijk op Europees niveau verboden.

“De werkzame stof glyfosaat is een veel besproken onkruidbestrijder. In juni 2016 besloot de Europese Commissie de lopende goedkeuringsperiode met 18 maanden te verlengen tot eind 2017. Daarna zal de Commissie het voorstel voor verlenging van de goedkeuring waarschijnlijk opnieuw aan de orde stellen. In de tussentijd gaat het Europees Agentschap voor Chemische stoffen (ECHA) de mogelijke gezondheidseffecten van de stof onderzoeken, zoals gebruikelijk binnen het reguliere proces van goedkeuring. Ook het mogelijk kankerverwekkend zijn – zoals het International Agency for Research on Cancer (IARC) suggereerde – wordt daarin meegenomen”. (vrij overgenomen van de website van het Ctgb)

Mocht de toelating van het middel op Europees niveau worden ingetrokken, wordt ons uitvoeringplan hier overeenkomstig op aangepast. Een verdere bestrijding zal daarna bijvoorbeeld via niet-chemische methoden worden voortgezet. Dit zal gevolgen hebben voor zowel de uitvoeringsplanning als de projectfinanciën. Wij blijven deze ontwikkelingen nauwlettend volgen.

COMMUNICATIEBOODSCHAP EN BETROKKEN PARTIJEN

Om de JDK effectief te bestrijden en verdere verspreiding te voorkomen is informatieverstrekking en samenwerking met een groot aantal partijen nodig. Hierbij informeren en betrekken we onze grotere regiopartners (RWS, Prorail, Waterschap Vallei en Veluwe (WVV) en buurgemeenten) maar ook bijvoorbeeld de woningstichtingen en andere grootgrondbezitters in onze directe omgeving. Daarnaast roepen we via een stadsbrede oproep iedereen die grond bewoont, gebruikt of bezit in de gemeente Amersfoort op groeilocaties door te geven. Via een separate mailing brengen we alle aannemers en andere relevante zakelijke relaties op de hoogte van de problematiek. In een aantal gevallen gaan wij om efficiëntieredenen intensieve samenwerkingsverbanden aan met bijvoorbeeld het WVV en onderzoeksinstituten en overheidsinstanties als de Wageningen universiteit, het Ctgb en het Ministerie van Economische Zaken.

De gerichte en uitgebreide informatievoorziening verloopt via een breed scala aan media: zoals de gemeentelijke (project) pagina, Facebook, Twitter, Stadsberichten, Groene pagina, (bewoners)brieven, persberichten, persoonlijke werkinstructies aan aannemers en de werkprotocollen

De kernboodschap is:

De Japanse duizendknoop vormt een bedreiging voor natuur en kapitaalgoederen, we gaan het daarom verwijderen. Dit doen we met de onkruidbestrijder glyfosaat omdat dit het beste werkt en het betaalbaar is. Glyfosaat wordt zeer zorgvuldig toegepast en vormt zo geen gezondheidsrisico's voor mensen en dieren. Via een stadbrede oproep wordt iedereen opgeroepen groeiplaatsen op eigen terrein te melden, wij komen de plant dan desgewenst chemisch bestrijden. We streven er, door deze grootschalige aanpak naar, de Japanse duizendknoop in een aantal jaren naar beheersbaar oppervlak terug te brengen. Zo beschermen we uw en ons eigendom en de natuurwaarden in de stad.

VERVOLGSTAPPEN

De eerste fase (injecteren op privaat en openbaar terrein) staat gepland voor uitvoering in het najaar van 2017. Zodra het groeiseizoen start worden ook de niet-chemische pilots opgestart.

Eind 2017 koppelen wij via een evaluatie met hierin onder andere de effectiviteit van de pilots en de laatste stand van zaken omtrent de toepassing van glyfosaat teruggekoppeld aan de raad. Met een raadsinformatiebrief informeren wij de raad over de aanpak van de bestrijding.

Bijlagen :

1. Plan van Aanpak bestrijding Japanse duizendknoop (ter informatie)
 2. JDK-protocol Projecten
 3. JDK-protocol Archeologie
 4. JDK-protocol Grondwerkzaamheden
-

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van : Burgemeester en Wethouders Reg.nr. : 5426484
Aan : Gemeenteraad Datum : 7 februari 2017
Portefeuillehouder : Wethouder M. Tigelaar Programma : 3. Stedelijk beheer en milieu

TITEL

Aanpak stadsbrede bestrijding Japanse duizendknoop 2017-2019

KENNISNEMEN VAN

De aanpak om de invasieve plant de Japanse duizendknoop binnen de gemeente te bestrijden met de selectieve inzet van glyfosaat.

AANLEIDING

Op 30 augustus 2016 heeft de wethouder aan uw raad toegezegd een plan van aanpak voor te bereiden voor de bestrijding van de Japanse duizendknoop. De Japanse duizendknoop (JDK) is een invasieve exoot, dat wil zeggen een uitheemse plant die zich door het ontbreken van natuurlijke vijanden ongestoord uitbreidt met schadelijke gevolgen voor onze (leef)omgeving. Door het diepe en sterk groeiende wortelstelsel bedreigt de plant de stabiliteit van funderingen van civieltechnische constructies (zoals trappen en tunnels), vastgoed, wegen en grondkeringen. Het risico op economische schade neemt toe. Daarnaast verdringt de plant alle andere planten en vormt daarmee een bedreiging voor inheemse soorten, onze natuurwaarden en biodiversiteit. Om onze kapitaalgoederen, vastgoed (openbaar en privaat), bestaande en nieuwe natuurwaarden te beschermen, is het noodzakelijk de plant te verwijderen.

KERNBOODSCHAP

De Japanse duizendknoop is een invasieve exoot. Het diepe en sterk groeiende wortelstelsel van de plant bedreigt de stabiliteit van funderingen van bouwconstructies, vastgoed, wegen en grondkeringen. Daarnaast verdringt de plant alle andere planten, daarmee vormt deze een bedreiging voor inheemse soorten, onze natuurwaarden en biodiversiteit.

De stadsbrede bestrijding reduceert binnen 3 jaar het areaal JDK naar een beheersbare oppervlakte van minder dan 2500 m². Dit oppervlak beheren of verwijderen we binnen het reguliere beheer en zonder chemische ondersteuning. De inwoners en bedrijven binnen de stadsgrenzen zijn op de hoogte van de problematiek en we voorkomen nieuwe groeiplaatsen door zorgvuldig te werken volgens de protocollen. Juridische aansprakelijkheid is afgedekt.

Om dit te bereiken richten we ons in de aanpak op 4 pijlers:

- 1.) Preventie en informatie: Door een breed opgezet communicatieplan informeren we iedereen die binnen de gemeentegrenzen woont of werkt over de risico's van de plant en geven we informatie om verspreiding te voorkomen. In deze communicatie worden bv. ook bedrijven, regiopartners en buurgemeenten opgenomen.
- 2.) Interne borging via werkprotocollen: door het vaststellen van werk- en procedureprotocollen en afdelingsgerichte informatie zijn alle betrokken afdelingen op de hoogte van de problematiek en door aanpassingen in werkwijze en procedures werken we samen om verdere verspreiding te voorkomen en de planten te bestrijden.
- 3.) Op een kosteneffectieve wijze wordt de Japanse duizendknoop op chemische wijze bestreden. Het gaat hierbij om groeilocaties buiten 0,5 meter van open water. In de aanpak passen we een gerichte glyfosaatbehandeling toe, waarbij de voorkeursvolgorde

injecteren (20%-oplossing), stobbenbehandeling (3,75 %-oplossing), bladbestrijking (12% oplossing), bladbesproeiing (1,5%-oplossing) wordt gevolgd. Voor de stadsbrede bestrijding wordt de injectiemethode gevolgd.

- 4.) Pilots om te leren: we starten in het komend jaar diverse pilots op om alternatieve bestrijdings- en beheersmethoden te testen die niet al reeds binnen andere onderzoeken zijn uitgevoerd.

CONSEQUENTIES

De bestrijding van JDK is maatwerk.

In de laatste jaren hebben we op diverse wijzen ervaring opgedaan met het bestrijden van de JDK. Voor een stadsbrede aanpak is gezien de grootte van het areaal JDK voor de injectie-methode met glyfosaat gekozen. Door tijdsgebonden (start uitvoering projecten), technische of praktische aspecten zijn echter ook andere methoden denkbaar en wenselijk. Hierbij kan gedacht worden aan een combinatie van het rooien van de bovengrondse delen incl. grote wortelpartijen in combinatie met een selectieve bladbesproeiing van de hergroei. Het uitgangspunt in voorkomende gevallen is telkens te kiezen voor de (combinatie van) methode(n) die de laagste milieubelasting veroorzaakt (minimale inzet glyfosaat), de hoogste effectiviteit heeft en passend is voor de specifieke situatie.

Privaat terrein

De JDK houdt zich niet aan kadastrale grenzen. Daarom roepen we alle bewoners en grondeigenaren op hun eigen gronden te controleren op het voorkomen van de planten. Zij kunnen groeilocaties doorgeven en indien gewenst bestrijden wij de JDK ook op hun eigen terreinen. Hiervoor wordt alleen een chemische behandeling aangeboden.

Samenwerken met onze omgeving

Door aanpassingen in werkwijze en procedures werken we in- en extern samen om verdere verspreiding te voorkomen en de planten te bestrijden. Deze protocollen worden verplicht en standaard van toepassing verklaard voor alle partijen die werkzaamheden uitvoeren in of op onze gronden. Via een uitgebreide informatiecampagne informeren we betrokken partijen gericht geïnformeerd over de JDK-problematiek en nieuwe verplichtingen.

Afweging inzet glyfosaat

Na (literatuur)onderzoek en afwegingen uit milieu- en kosten oogpunt is besloten de duizendknoopplanten met Roundup (werkzaam bestanddeel: glyfosaat) te injecteren. Deze werkwijze blijkt het meest effectief:

1. als bestrijdingsmethode in het doden van de planten,
2. omdat het geen schade aan de kapitaalgoederen of kapitaalvernietiging veroorzaakt bij sloop en herbouw,
3. omdat hiermee de (boven- en ondergronds) natuurwaarden (ook) in de directe omgeving van JDK behouden blijven,
4. er is met deze toepassingsmethode geen omgevingscontact mogelijk met glyfosaat
5. is financieel het meest aantrekkelijk. De aanwezige oppervlakte JDK is zo groot dat elke andere (effectief gebleken) vorm van verwijdering (zoals bijvoorbeeld afgraven) buitenproportioneel hoge kosten veroorzaakt.

Niet-chemische pilots

Het is onze gezamenlijke ambitie om zonder de inzet van chemische middelen ongewenste en invasieve soorten te bestrijden. De grootte van het huidige areaal JDK maakt een chemievrije bestrijding op dit moment niet mogelijk. Door op kleine schaal proeven uit te voeren met verschillende (nog niet onderzochte) methoden (bv. stoom, heet water, frezen, uitdrogen) krijgen we een breder en onderbouwd overzicht van mogelijke alternatieven. We hopen dat één of meerdere methodes voldoende effectief blijken om het resterende areaal op termijn op een niet-chemische wijze te bestrijden. Eén van pilots omvat bovendien een onderzoek naar de mogelijke introductie van een, uit Japan afkomstige, bladvlo die als biologische beheerser, de groei en verspreiding van de JDK remt.

Een beheersbaar oppervlak

De stadsbrede bestrijding reduceert binnen 3 jaar het areaal JDK naar een beheersbare oppervlakte van minder dan 2500 m². Dit oppervlak beheren of verwijderen we binnen het reguliere beheer en zonder chemische ondersteuning. De inwoners en bedrijven binnen de stadsgrenzen zijn op de hoogte van de problematiek en we voorkomen nieuwe groeiplaatsen door zorgvuldig te werken volgens de protocollen. Juridische aansprakelijkheid is afgedekt.

Door nu te investeren in de bestrijding voorkomen we hogere kosten in de toekomst.

Door nu in te grijpen kan de opmars van de plant worden gestopt. Daarnaast wordt verdere schade aan onze bestaande en toekomstige investeringen in kapitaalgoederen en natuurwaarden voorkomen. Gezien de grote groeikracht van de JDK (gemiddelde aanwas per jaar van 3.000 m²) worden de kosten van bestrijding in een later stadium steeds hoger, omdat de plant zich snel en sterk uitbreidt.

De inzet van glyfosaat gaat in tegen de gemeentelijke wens om niet met chemische bestrijdingsmiddelen te werken.

Bij het bestrijden van onkruid hebben we al in het jaar 2000 standaard gekozen voor niet-chemische bestrijdingsmethoden, zoals schoffelen, borstelen, vegen, maaien, hete lucht of heet water. Aanvullend op deze standaardaanpak worden in deze protocollen invasieve exoten bestreden door de planten uit te trekken of uit te steken. Voor een aantal soorten worden daarbij vrijwilligers ingezet. Bij de aanpak van de Japanse duizendknoop is deze aanpak echter niet effectief, want het leidt juist tot een verdere verspreiding van de soort. De sterke groeikracht van de plant en de enorm hoge kosten die een mechanische verwijdering (zonder inzet van enige chemische ondersteuning) met zich meebrengt, in combinatie met de bedreiging die de wortels vormen voor onze kapitaalgoederen, vastgoed en natuur, maakt een aanpak met glyfosaat momenteel onvermijdelijk.

DUURZAAMHEID

Hoewel de inzet van glyfosaat een (tijdelijke) milieubelasting veroorzaakt ontstaat er geen kapitaalvernietiging aan materialen omdat sloop en reconstructie wordt voorkomen. Daarnaast beschermen we de aanwezige natuurwaarden in de stad, de bomen in groeilocaties van de JDK en verstoren we het bodemleven niet door graafwerkzaamheden. Met de verwijdering van de JDK zijn de inheemse ecologische systemen niet langer bedreigd.

Binnen de keten van het rooien, maaien en afvoeren van plantresten kiezen we zoveel mogelijk voor een verwerking waarbij plantresten binnen de kringloop aanwezig blijven (compostering). Alleen in gevallen waarbij het plantmateriaal glyfosaat bevat of het niet op een maatschappelijk verantwoorde wijze (verspreidingsrisico) kan worden verwerkt verbranden we het materiaal. Binnen de beheerketen wordt op termijn geen glyfosaat meer toegepast en blijven plantresten binnen de kringloop: op locatie of via een compostering.

FINANCIËN

Op 5 juli 2016 is de problematiek en het globale projectvoorstel aan ons College gepresenteerd. In de begroting 2017-2020 (programma Stedelijk Beheer) is voor de aanpak van de Japanse duizendknoop een bedrag van € 250.000,- opgenomen. Daarnaast is een bedrag van € 57.000,- uit de ISV-3 voor de 'Uitvoering bodembescherming en stedelijke vernieuwing' voor de bestrijding van de Japanse duizendknoop reeds toegezegd (collegebesluit nr. 4967127). Het totaal beschikbare budget bedraagt € 307.000.

De geselecteerde projectmatige aanpak om de Japanse duizendknoop te bestrijden is vooralsnog uniek en momenteel is het te bestrijden oppervlak op privaat terrein onbekend. De raming kent daarom de nodige onzekerheidsmarges. Op basis van een marktonderzoek zijn kengetallen opgesteld. De projectkosten voor de eerste fase: stadsbrede bestrijding op privaat en openbaar terrein (incl. opstarten pilots) zijn voorlopig geraamd op € 280.000,-.

In december 2017 is de eerste fase grotendeels gereed. We maken dan een financiële tussenstand op. Op basis van deze uitkomsten zal blijken in hoeverre het gereserveerde en nog beschikbare budget (on)toereikend is.

RISICOPARAGRAAF

De gebruikstoepassing 'injecteren' moet nog worden toegevoegd aan de gebruiksvoorschriften. Met het verbod op tallowamine is er een beperkte hoeveelheid glyfosaathoudende producten die toegepast kan worden. Binnen de gebruiksvoorschriften van deze producten is op dit moment de injectiemethode niet toegestaan. Op dit moment zijn er intensieve contacten met Probos (Wageningen University), de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen (Ctgb) en Monsanto bv.(leverancier van glyfosaat) om de gebruiksvoorschriften aan te passen om zo het injecteren mogelijk te maken. Indien deze aanpassing niet voor 30 april 2017 van kracht is (of hier duidelijke aanwijzingen voor zijn dat dit voor 30 augustus 2017 zal zijn) wordt de werkwijze aangepast en worden de JDK-planten van een stobbenbehandeling voorzien.

Glyfosaat wordt mogelijk op Europees niveau verboden.

“De werkzame stof glyfosaat is een veel besproken onkruidbestrijder. In juni 2016 besloot de Europese Commissie de lopende goedkeuringsperiode met 18 maanden te verlengen tot eind 2017. Daarna zal de Commissie het voorstel voor verlenging van de goedkeuring waarschijnlijk opnieuw aan de orde stellen. In de tussentijd gaat het Europees Agentschap voor Chemische stoffen (ECHA) de mogelijke gezondheidseffecten van de stof onderzoeken, zoals gebruikelijk binnen het reguliere proces van goedkeuring. Ook het mogelijk kankerverwekkend zijn – zoals het International Agency for Research on Cancer (IARC) suggereerde – wordt daarin meegenomen”. (vrij overgenomen van de website van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen (Ctgb))

Mocht de toelating van het middel op Europees niveau worden ingetrokken, wordt ons uitvoeringplan hier overeenkomstig op aangepast. Een verdere bestrijding zal daarna bijvoorbeeld via niet-chemische methoden worden voortgezet. Dit zal gevolgen hebben voor zowel de uitvoeringsplanning als de projectfinanciën. Wij blijven deze ontwikkelingen nauwlettend volgen.

COMMUNICATIEBOODSCHAP EN BETROKKEN PARTIJEN

Om de JDK effectief te bestrijden en verdere verspreiding te voorkomen is informatieverstrekking en samenwerking met een groot aantal partijen nodig. Hierbij informeren en betrekken we onze grotere regiopartners (RWS, Prorail, Waterschap Vallei en Veluwe (WVV) en buurgemeenten) maar ook bijvoorbeeld de woningstichtingen en andere grootgrondbezitters in onze directe omgeving.

Daarnaast roepen we via een stadbrede oproep iedereen die grond bewoont, gebruikt of bezit in de gemeente Amersfoort op, groeilocaties door te geven. Via een separate mailing brengen we alle aannemers en andere relevante zakelijke relaties op de hoogte van de problematiek. In een aantal gevallen gaan wij om efficiëntieredenen intensieve samenwerkingsverbanden aan met bijvoorbeeld het WVV, onderzoeksinstituten en overheidsinstanties als de Wageningen universiteit, het Ctgb en het Ministerie van Economische Zaken.

De gerichte en uitgebreide informatievoorziening verloopt via een breed scala aan media: zoals de gemeentelijke (project) pagina, Facebook, Twitter, Stadsberichten, Groene pagina, (bewoners)brieven, persberichten, persoonlijke werkinstructies aan aannemers en de werkprotocollen.

VERVOLGSTAPPEN

De eerste fase (injecteren op privaat en openbaar terrein) staat gepland voor uitvoering in het najaar van 2017. Zodra het groeiseizoen start, worden ook de niet-chemische pilots al opgestart. Eind 2017 koppelen wij een evaluatie van de eerste fase met hierin onder andere de effectiviteit van de pilots en de laatste stand van zaken omtrent de toepassing van glyfosaat terug aan uw raad.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Amersfoort,

de secretaris,

de burgemeester,